RAKOVINA PLIC ohrožuje i nekuřáky!

Karcinom plic je velmi zrádný. V počátečních stadiích obvykle nezpůsobuje žádné příznaky, a proto se může dlouho šířit a růst bez povšimnutí. To ztěžuje včasnou diagnostiku i léčbu.

Každý rok rakovinou plic onemocní přibližně 6 600 lidí

Povědomí o záludnostech této choroby zlepšila i nedávno zesnulá Anička Slováčková, která po celou dobu své léčby apelovala na lidi, aby se nebáli chodit na preventivní prohlídky a vyšetření. Několikrát veřejně prohlásila, že včasný záchyt nemoci může zachránit život. A to doslova a do písmene. Rozdíl mezi jednotlivými stadii je totiž velmi dramatický.

Rizikové faktory

Rakovina plic, medicínsky správně karcinom plic nebo také bronchogenní karcinom, je zhoubné nádorové onemocnění, jež vzniká nekontrolovaným růstem buněk v plicích či průduškách (popřípadě na obou místech najednou). Spolu s kouřením, které je stále nejvýznamnějším rizikovým faktorem, za jejím vznikem stojí i kouření pasivní, tedy vdechování tabákového kouře z okolí, expozice vybraným chemickým látkám (nejvíce nebezpečné jsou azbest, radon, polycyklické aromatické uhlovodíky a arzen), znečištěné ovzduší, genetické predispozice (riziko zvyšuje rodinná anamnéza) či chronická obstrukční nemoc (CHOPN). Svou troškou do mlýna ale mohou přispět i nevhodný jídelníček a nedostatek pohybu.

Příznaky a prognóza

Mezi hlavní příznaky onemocnění pokročilých stadií patří dlouhotrvající kašel, popřípadě změna jeho charakteru (bývá intenzivnější a dráždivější), vykašlávání krve, dušnost, bolesti na hrudi, ztráta hmotnosti a nechutenství, únava, chrapot a opakující se plicní infekce. Všimněte si ale pojmu „pokročilá stadia“. Problém je, že zpočátku je onemocnění v podstatě bezpříznakové, a pokud se symptomy objeví, bývají často zaměňovány s jinými běžnými onemocněními. Právě to se stalo i zmíněné Aničce Slováčkové, kterou lékařka poté, co si u ní zpěvačka stěžovala na kašel a dýchací obtíže, poslala domů s diagnózou reflux. Výsledkem byla pozdní diagnóza, jež obecně výrazně ovlivňuje pacientovu prognózu. Zde existuje jediná rada, a to nenechat se odbýt. A když se vám nezdá verdikt jednoho lékaře, obraťte se na druhého. I v případě rakoviny plic zkrátka platí, že čím dříve je choroba odhalena, tím úspěšnější je následná léčba. Symptomů by si navíc měli všímat i nekuřáci, protože rakovinou plic mohou onemocnět i lidé, kteří si nikdy nezapálili.

Přetrvávající kašel není radno podceňovat

JAK SE NEMOC HLÁSÍ

KAŠEL: Může být suchý a dráždivý, později se mění na vlhký s vykašláváním hlenu. Může se také zhoršit, pokud jste kuřák, nebo se jeho charakter změní.

DUŠNOST: Obtížné dýchání, pocit nedostatku vzduchu, sípání

VYKAŠLÁVÁNÍ KRVE: Může se objevit i jen pár nitek krve v hlenu.

BOLEST NA HRUDI: Může být lokalizovaná nebo se šířit, zvláště při dýchání nebo kašli.

CHRAPOT: Změna hlasu nebo jeho ztráta

PLICNÍ INFEKCE: Záněty plic, které se nelepší po léčbě antibiotiky nebo se vracejí.

DALŠÍ PŘÍZNAKY: Únava, nechutenství, úbytek na váze, zvýšené teploty, bolesti kloubů

Šance tu je

„Pokud se nádor zachytí v raném stadiu – tedy malý a bez metastáz – je šance na pětileté přežití až 80 procent. Řada těchto pacientů je ale po léčbě trvale bez známek onemocnění a k jeho návratu už nedojde – z medicínského hlediska je tak možné je považovat za vyléčené. Pokud však nemoc

PREVENCE NA PRVNÍM MÍSTĚ

UŽ V RANÉM MLÁDÍ JE SAMOZŘEJMĚ TŘEBA DBÁT NA PREVENCI, KTEROU JE STÁLE NEKUŘÁCTVÍ. DŮLEŽITÉ JE ALE TAKÉ VYHÝBAT SE PASIVNÍMU KOUŘENÍ (NEPOBÝVAT V ZAKOUŘENÝCH MÍSTNOSTECH), KARCINOGENŮM, DODRŽOVAT ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL A AKTIVNĚ SE ZAPOJOVAT DO SCREENINGOVÝCH PROGRAMŮ – NAPŘÍKLAD DO PROGRAMU ČASNÉHO ZÁCHYTU RAKOVINY PLIC ZAMĚŘENÉMU NA SOUČASNÉ ČI BÝVALÉ KUŘÁKY MEZI 55. A 74. ROKEM.

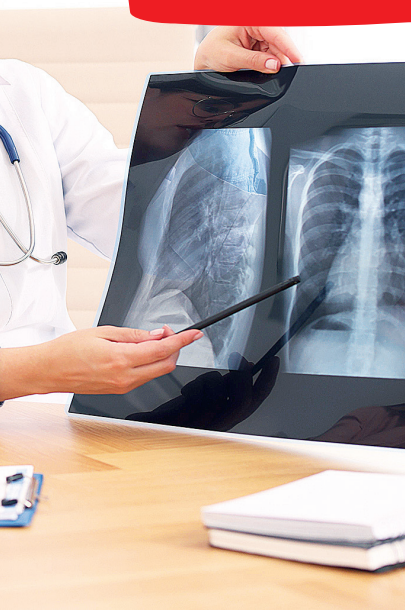

AŽ 70 PROCENT PACIENTŮ PŘICHÁZÍ POZDĚ…

odhalíme až při výskytu příznaků, jako je kašel, dušnost nebo vykašlávání krve, obvykle se jedná o pokročilé stadium. Ve čtvrtém stadiu přežívá pět let méně než deset procent pacientů,“ uvádí **MUDr. Bohdan Kadlec, Ph.D., plicní onkolog** z Kliniky nemocí plicních a tuberkulózy Fakultní nemocnice Brno. V Česku byl proto v roce 2022 spuštěn Program časného záchytu karcinomu plic (www.prevenceproplice.cz), který je určený současným i bývalým kuřákům ve věku 55–74 let. Tito lidé mají vyšší riziko vzniku nádoru a mohou se zapojit přes svého praktického lékaře, jenž vystaví žádanku na konzultaci u pneumologa.

Vyšetření přináší klid

Plicní lékař s pacientem nejprve provede rozhovor, základní vyšetření a odešle ho na nízkodávkové CT – šetrné vyšetření, které dokáže zachytit i velmi malé nádory dříve, než způsobí příznaky. *„CT vyšetření je bezbolestné a trvá jen několik minut,“* konstatuje **prof. MUDr. Milan Sova, Ph.D., přednosta Kliniky nemocí plicních a tuberkulózy Fakultní nemocnice Brno.** *„Podle aktuálních dat ze screeningu mělo 96,8 procenta vyšetřených pacientů negativní nález, tedy bez známek nádorového onemocnění. Pravděpodobnost, že je takový pacient v pořádku, je vysoká. A v případě nálezu jde v drtivé většině případů o počáteční stadium s dramaticky lepší prognózou, než při zachycení až na základě příznaků. To by měl uvážit každý, kdo se vyšetření obává ze strachu z výsledku,“* doplňuje odborník a dodává, že díky účasti v programu získá pacient kontrolu nad svým zdravím, protože prohlídky probíhají v pravidelných ročních až dvouletých intervalech.

Zapojení umělé inteligence

Pokud CT zachytí podezřelé ložisko, následuje bronchoskopie – vyšetření dýchacích cest pomocí tenkého nástroje s miniaturní kamerou. Lékaři využívají stále sofistikovanější navigační systémy s umělou inteligencí, které kombinují snímky CT a magnetické rezonance a vytvářejí 3D model dýchacích cest. *„Díky tomu dokážeme přesně naplánovat cestu bronchoskopu k nádoru a odebrat vzorky hned napoprvé – bez nutnosti opakování, které by prodlužovalo cestu pacienta k zahájení léčby,“* vysvětluje prof. Sova. Umělá inteligence navíc umí s vysokou spolehlivostí rozpoznat i normální nálezy – pokud označí snímky ze zobrazovacích metod za fyziologické, s velkou pravděpodobností je nález skutečně neškodný.

Individuální cílená léčba

Nádor zachycený v časném stadiu obvykle lze zcela odstranit chirurgicky nebo pomocí přesného ozařování. Jestliže laboratorní analýza nádorové tkáně odhalí tzv. řídicí mutaci (např. EGFR), přichází na řadu cílená léčba – podává se po operaci a případné chemoterapii po dobu tří let. *„Cílená léčba je určena pacientům, u kterých se v nádoru vyskytují specifické genetické změny. Tato terapie umožňuje léčbu skutečně na míru a podle aktuálních dat vede k výrazně lepším výsledkům než samotná chemoterapie,“* uvádí MUDr. Bohdan Kadlec. U velké skupiny pacientů se dnes uplatňuje předoperační léčba v podobě kombinace chemoterapie a imunoterapie ještě před zákrokem. Ta nádor zmenší, případně zcela odstraní a snižuje riziko jeho návratu. *„Z výzkumů víme, že předoperační léčba přináší v mnoha případech lepší výsledky než terapie nasazená až po operaci. U některých pacientů ale imunoterapii využíváme i v pooperační fázi,“* doplňuje doktor Kadlec.

Imunoterapie versus chemoterapie

Přibližně 50 procent pacientů přichází k lékaři až ve čtvrtém stadiu onemocnění, kdy je nádor rozšířený. Cílem léčby je pak prodloužit život a zachovat jeho kvalitu. Imunoterapie může přežití prodloužit až na dvojnásobek oproti chemoterapii, cílená terapie dokonce až na trojnásobek. *„Ačkoli úplné vyléčení ve čtvrtém stadiu zůstává vzácné, díky moderní léčbě dnes část pacientů žije více než pět let – s rakovinou plic jako s chronickým onemocněním. Přesto, že se léčebné možnosti velmi posouvají, nadále je zásadní zachytit onemocnění co nejdříve,“* uzavírá MUDr. Kadlec.

Základem prevence této nemoci je nekuřáctví

Připravila: Jana Tržilová Foto: Shutterstock